

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кузікова Світлана Борисівна,

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0000 0003 2574 9985

Researcher ID: AAS-8918-2020

Scopus Author ID: 57207304002

Пухно Світлана Валеріївна,

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0000-0001-9862-5145

Researcher ID: ABW-2691-2022

У статті представлено теоретико-емпіричний аналіз особливостей мотивації навчання студентів педагогічних спеціальностей закладу вищої освіти. Проаналізовано психологічні феномени, як-от мотивація навчання, зовнішня і внутрішня мотивація навчання, мотивація досягнення успіху, наслідки домінування певної мотивації навчання для процесу соціально-психологічної адаптації студентів, що є фактором академічної успішності здобувача вищої освіти, його соціальної активності, психоемоційної стабільності, задоволеності професійним навчанням та комунікаціями в новій соціальній системі, особистісному розвитку. Зазначено, що в сучасних умовах воєнних дій на території України як у викладачів, так і у здобувачів вищої освіти зміщено фокус уваги з академічних досягнень на підтримку й нормалізацію психоемоційного стану. Представлено, що особливості мотивації навчання студентів закладу вищої освіти позначаються на якості навчання й формуванні особистісних характеристик майбутніх фахівців. Подано результати емпіричного дослідження особливостей мотивації навчання й мотивації досягнення успіху студентів закладу вищої освіти. Визначено фактори, що сприяють розвитку мотивації навчання здобувачів вищої освіти на різних етапах: усвідомлення студентами близьких і віддалених цілей навчання; забезпечення науковим і методичним матеріалом для дистанційної форми навчання; впровадження інноваційних методів навчання; організація й здійснення індивідуальної, консультативної роботи; сприятлива психологічна атмосфера взаємодії, входження в професійну діяльність. Засвідчено, що серед завдань закладів вищої освіти на сьогодні – формування у студентів навичок самоорганізації, відчуття самоефективності, впевненості у власних інтелектуальних можливостях як здобутку орієнтації представників професорсько-викладацького складу й адміністрації закладу на таку взаємодію та співпрацю зі студентом, що сприяє створенню ситуації успіху в освітньому процесі.

Ключові слова: вища освіта, педагогічні спеціальності, мотиви учіння, навчальна мотивація, динаміка навчальної мотивації, мотивація досягнення успіху, самоорганізація, самоефективність.

Kuzikova Svitlana, Pukhno Svitlana. Learning motivation peculiarities of pedagogical specialties students of a higher education institution

The article presents theoretical and empirical analysis of learning motivation peculiarities of pedagogical specialties students of a higher education institution. The analyzed psychological phenomena are learning motivation, external and internal learning motivation, motivation to achieve success, the consequences of a certain learning motivation dominance for the process of social and psychological adaptation of students, which is a factor in the academic success of a higher education student, his social activity, psycho-emotional stability, satisfaction with professional training and communications in the new social system, personal development. It is noted that in the current conditions of military operations on the territory of Ukraine, the focus of attention of both teachers and a higher education has shifted, namely, from academic achievements to support and normalization of the psycho-emotional state. It is presented that the motivation peculiarities of higher education institution students affect the education quality and the formation of future specialists' personal characteristics. The results of an empirical study of the peculiarities of learning motivation and motivation to achieve success of higher education institution students – future teachers – are presented. Factors contributing to the development of higher education students' motivation to study at various stages have been identified: students' awareness of near and distant learning goals; provision of scientific and methodical material for distance education; introduction of innovative teaching methods; organization and implementation of individual, consultative work; favorable psychological atmosphere of interaction, entry into professional activity. It is presented that among the tasks of higher education institutions today is the formation of students' self-organization skills, a sense of self-efficacy, confidence in their own intellectual capabilities, as an achievement of the orientation of representatives of the teaching staff and the institution's administration to such interaction and cooperation with the student, which contributes to the creation of a success situation in the educational process.

Key words: higher education, pedagogical specialties, learning motives, learning motivation, dynamics of learning motivation, motivation to achieve success, self-organization, self-efficacy.

Вступ. На сьогодні одним із найгостріших питань щодо освіти молодих людей залишаються проблеми мотивації навчання у вітчизняних закладах вищої освіти (далі – ЗВО) не лише у зв'язку зі зростанням вимог до виконання завдань професійної діяльності, а й зі зміною світоглядних позицій молоді – досить широкого спектра пріоритетних позицій майбутнього життя, а також воєнними діями на території України. Формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, визначених в освітньо-професійних програмах вітчизняних ЗВО, що полягають у необхідності опанування молодими людьми певних професійних знань і вмінь, можливостей їх практичної реалізації на високому рівні і, що на сьогодні вже є буденністю, здатністю виконувати визначене в складних умовах, забезпечує не лише матеріальну й соціальну стабільність життя людини, а і її особистісне зростання та розвиток. Особливості мотивації до навчання у ЗВО є вагомими чинниками соціально-психологічної адаптації студентів, що, зі свого боку, є фактором академічної успішності здобувача вищої освіти, його соціальної активності, психоемоційної стабільності, задоволеності професійним навчанням та комунікаціями в новій соціальній системі, особистісному розвитку. Все вищевказане – чинники успішності формування професійних компетентностей потенційного фахівця певної діяльності.

Дослідження особливостей мотиваційної сфери здобувачів вищої освіти – студентів ЗВО, представлені в працях Г. П. Апалат, О. П. Максимової, Л. В. Бондар, А. В. Колчигіної, Р. С. Коробкіної, О. А. Невоєної, Н. П. Крейдун, Н. Б. Литвинчук, Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко, В. В. Галузяки, В. Клячка, І. В. Жадан, І. Б. Зарубінської, К. О. Кальницької, С. В. Тимошук, О. І. Третяк, Л. М. Яворовської та інших. Дослідженню особливостей навчальної мотивації студентів передвищих фахових та ЗВО в умовах сучасних воєнних конфліктів, що є особливо актуальним для сьогодення, присвячено дослідження А. О. Квятковської, К. А. Андросович, О. В. Ковальнової, О. О. Прокоф'євої [6]. Дослідники відзначають, що в сучасних умовах як у викладачів, так й у здобувачів вищої освіти зміщено фокус уваги з академічних досягнень на підтримку й нормалізацію психоемоційного стану [6, с. 178].

Особливе значення проблеми мотивації навчання мають у процесі формування професійних компетентностей майбутніх педагогів. Дослідження проблеми мотивації навчання студентів ЗВО – майбутніх педагогів представлені в працях А. Г. Бугрименко, Н. В. Василенко, О. Г. Видри, А. С. Волянук, В. Г. Дуб, І. М. Галян, М. А. Михаськової, А. В. Струк, В. Старости, А. Говдош, В. П. Чорноус та інших.

Серед досліджень особливостей мотивації навчання у вітчизняних ЗВО іноземних студентів – праці О. В. Віхрової, О. М. Завражної, А. М. Горошенко, Н. О. Зінонос, Н. О. Коновальчук, О. Ф. Изотової, О. Б. Лисак, Л. І. Рибаченко, І. С. Орищиної, О. О. Романової, С. В. Пухно, А. І. Салтикової, А. В. Сиомічева, Д. Б. Усика, Т. А. Шмоніної, та ін. У дослідженні С. В. Пухно, Д. Б. Усика визначено роль мотивації до

навчання студентів ЗВО педагогічних спеціальностей як певного, такого, що компенсує відсутність необхідних знань і вмінь, фактору соціально-психологічної адаптації [7]. Сьогодні актуальними постають питання мотивації професійного навчання іноземних студентів вітчизняних ЗВО в умовах воєнних дій на території України.

Особливості мотивації навчання здобувачів вищої освіти позначаються на проходженні соціально-психологічної адаптації у вітчизняних ЗВО, і це знаходить вираження в показниках академічної успішності й особливостях переживання студентами певних психоемоційних станів, пов'язаних з психологічним кліматом нової соціальної групи, у динаміці трансформації особистісних складників майбутнього фахівця професійної діяльності. Досить складним є на сьогодні процес організації освітнього процесу в умовах воєнних дій на території України, що позначається й на особливостях мотивації здобувачів вищої освіти. Досвід роботи у ЗВО й аналіз наукових здобутків вітчизняних дослідників свідчать, що на особливості динаміки мотивації до навчання студентів впливають формат навчання, методи й особливості тієї психологічної атмосфери, яка формується в процесі комунікації студентів з представниками професорсько-викладацького складу, студентською спільнотою, адміністрацією та іншими співробітниками закладу освіти.

Матеріали та методи. Мета статті полягає в дослідженні особливостей мотивації навчання та рівня мотивації досягнення успіху студентів педагогічних спеціальностей закладу вищої освіти. Для досягнення мети дослідження використано методи комплексного аналізу; емпірична частина дослідження проведена з використанням психологічних методик «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» (А. А. Реан, В. А. Якунин), «Мотивація досягнення успіху» (Т. Елерс).

Мотивація є складним психологічним феноменом, системою мотивів, стимулів, чинників – детермінантів діяльності, поведінки людини. Це система домінуючих потреб, інтересів, цілей особистості, складником якої є емоційний компонент, пов'язаний з особливостями реалізації визначеного. Специфіка мотивації визначає спрямованість особистості, прагнення досягнути визначених цілей. Особливості мотивів здобувачів вищої освіти – підґрунтя для визначення завдань, методів і засобів організації освітнього процесу ЗВО, оскільки особливості мотивації є не лише фактором професійної підготовки, а й рушійною силою професійного становлення людини [1, с. 71].

До мотивів навчання належать зовнішні (мотиви престижу професії, успіху, можливостей розширення соціальної взаємодії) і внутрішні, що пов'язуються з пізнавальною потребою й емоційним задоволенням від процесу пізнання [4, с. 31]. Навчальна діяльність ґрунтується на активізації пізнавальних мотивів – цікавості, інтересу до навчання, потреби в інтелектуальній діяльності, переживанні емоційного задоволення під час виконання завдань освітнього процесу, бажанні розширити власний світогляд, прагненні опанувати

професію, розумінні значущості професійної діяльності в житті суспільства [5, с. 248]. Вказане стимулює розвиток когнітивного, індивідуально-психологічного, емоційно-вольового складників психіки людини, сприяє формуванню працездатності. Згідно із сучасним дослідженням, розвиток мотивації до навчання студентів ЗВО пов'язується з актуалізацією цінності вищої освіти. Здобувачі вищої освіти з недостатньо сформованою внутрішньою мотивацією орієнтуються переважно на зовнішні чинники в процесі навчання, не достатньо розуміють значення дисциплін освітнього процесу для обраної професійної діяльності і, відповідно, втрачають інтерес до предметів, які вивчають. Пізнавальний інтерес як складник позитивної мотивації до навчання пов'язаний зі змістом матеріалу вивчення і його зв'язком із системою особистісних цінностей здобувачів освіти, впровадження ефективних інноваційних педагогічних технологій, специфікою викладання навчального матеріалу.

Відповідно до досліджень А. В. Колчигіної, мотивація навчання здобувачів вищої освіти залежить від низки чинників – особливостей організації системи освіти закладу, організації педагогічного процесу, вікових, особистісних, когнітивних, емотивних та індивідуально-психологічних особливостей студентів, особистісних характеристик представників професорсько-викладацького складу ЗВО, специфіки навчальних предметів. Пріоритетність у процесі формування необхідних професійних компетентностей здобувачів вищої освіти дослідниця відводить рівню сформованості мотивації досягнень [3, с. 47].

Період навчання у ЗВО пов'язаний зі змінами особливостей мотивації студентів. Так, для більшості здобувачів вищої освіти на початковому етапі навчання пріоритетними є внутрішні мотиви – система сформованих пізнавальних інтересів, мотивів придбання знань, пов'язаних із цікавістю до обраної професійної діяльності. У подальшому відбувається розвиток інтересу до процесу навчання, результатів (здобуття знань, набуття вмінь і навичок), формування певних особистісних, уже професійних якостей, що є характерним для студентів старших курсів. За результатами досліджень визначено, що у студентів, у яких вибір професійного спрямування і ЗВО був пов'язаний з порадою близького кола (друзі, родичі, авторитетні дорослі), не так виражені мотиви досягнень і здобуття знань порівняно зі студентами з внутрішньою пізнавальною мотивацією щодо здобуття професійної освіти. Також перші студенти мають певні труднощі соціально-психологічної адаптації до навчання у ЗВО, не демонструють зацікавленості, пропускають заняття і не виконують завдання, можуть покинути навчання. Домінування зовнішньої мотивації пов'язана з бажанням отримувати високі бали, диплом, стипендію, соціальне схвалення, визнання, тобто особистісною цінністю не є зміст навчання.

На різних етапах навчального процесу особливості мотивації різняться з огляду на зміни завдань навчально-професійної діяльності. На мотивацію навчання впливають соціальні чинники, що зумовлені потребами

суспільства, – так звана зовнішня мотивація, вагому роль відіграє мотивація досягнення успіху. Зовнішня мотивація визначає успішність навчання як певний спосіб самоствердження, як шлях до особистісного благополуччя. Можливість досягнення значних результатів під час навчання у ЗВО сприяє соціальній активності студентів. Проте вирішальним в ефективності навчання є врахування мотиваційного фактору та керування ним на всіх етапах навчального процесу, здійснення впливу на мотивацію через організацію навчального процесу (О. М. Столярова), використання найбільш ефективних методів і прийомів навчання, а також організацію форм групової взаємодії [8, с. 123–124]. У дослідженні С. В. Тимошук, О. І. Третяк визначено вагомість зовнішньої позитивної мотивації – для студентів старших курсів, які працюють, більш важливі потреби в повазі, соціальному престижі [9, с. 67]. Зацікавленість здобувачів освіти в результатах навчання стимулюється зв'язками змісту матеріалу вивчення з потребами життя, залежить від його новизни, актуальності.

Результати дослідження. З метою визначення особливостей мотивації навчання майбутніх педагогів – студентів першого курсу СумДПУ імені А. С. Макаренка було організовано й проведено емпіричне дослідження за участі студентів фізико-математичного факультету, Інституту слов'янської та іноземної філології, Інституту мистецтв. Дослідження побудоване з використанням психодіагностичних методик: методика «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» (А. А. Реан, В. А. Якунин), методика «Мотивація досягнення успіху» (Т. Елерс). У дослідженні брали участь 25 студентів – здобувачів вищої освіти, майбутні вчителі англійської й німецької мов, фізики, математики, інформатики, образотворчого мистецтва.

Аналіз результатів дослідження за методикою «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» (А. А. Реан, В. А. Якунин) надає підстави для таких висновків. 84 % учасників опитування визначили пріоритетом у мотивах навчання позицію «стати висококваліфікованим фахівцем»; 72 % визначили мотив забезпечення успішності в майбутній професійній діяльності, у 68 % серед пріоритетних мотивів – здобути глибокі знання, у 60 % – одержати диплом і в 56 % – успішно продовжити навчання на наступних курсах. Для 40 % учасників пріоритетний мотив навчання – одержати інтелектуальне задоволення, для 36 % – постійно отримувати стипендію.

Відповідно до отриманих результатів дослідження за методикою «Мотивація досягнення успіху» (Т. Елерс) визначається рівень мотивації досягнення успіху людини – низький, середній, помірно високий, дуже високий. Відповідно до отриманих результатів визначено, що 52 % мають середній, 36 % – помірно високий, 4 % – дуже високий рівень мотивації до успіху, у 8 % – низька мотивація досягнення успіху. Так, більшість студентів мотивовані до навчання метою стати висококваліфікованим фахівцем і досягти успіху в професійній діяльності, здобути глибокі знання, вони мають середній і помірно високий рівень мотивації досягнення успіху.

Ефективність навчальної діяльності в ЗВО залежить від атмосфери співробітництва під час взаємодії учасників освітнього процесу, підтримки проявів творчої ініціативи, спільного перегляду кінострічок, колективному обговоренні наукових публікацій періодичних видань та інших наукових джерел, спілкування з носіями іноземних мов тощо. На сьогодні вітчизняні заклади вищої освіти працюють переважно в дистанційному або змішаному форматі навчання, що позначається на мотивації навчання студентів. За Васильєвою, пріоритетним завданням здобувача вищої освіти, що навчається в дистанційному форматі, є набуття необхідного досвіду самоорганізації [2, с. 119–120]. Ефективність навчання в дистанційному форматі залежить від ефективного поєднання індивідуальної й групової форми роботи, впровадження інноваційних методів – дискусій і диспутів, дидактичних ігор, аналізу проблемних ситуацій з використанням сучасних інтернет-технологій, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, участі студентів у наукових конференціях – вказане підтримує інтерес студентів до виконання завдань і сприяє розвитку позитивної мотивації навчання [6, с. 179]

Висновки. Особливості мотивації навчання – одна з умов особистісного розвитку майбутнього фахівця, що позначається на процесі формування професійних

компетентностей здобувачів вищої освіти. Результати дослідження свідчать, що навчання більшості студентів педагогічних спеціальностей СумДПУ імені А. С. Макаренка характеризується мотивацією стати висококваліфікованим фахівцем і досягти успіху в професійній діяльності, здобути глибокі знання. Більшість учасників дослідження мають середній і помірно високий рівень мотивації досягнення успіху, що є додатковим складником позитивної мотивації навчання. На динаміку мотивації навчання студентів у ЗВО на різних етапах впливає значна кількість факторів: усвідомлення здобувачами освіти близьких і віддалених цілей навчання; забезпечення науковим і методичним матеріалом для дистанційної форми навчання (за умови такого формату в ЗВО); впровадження інноваційних методів навчання; організація і здійснення індивідуальної роботи; сприятлива психологічна атмосфера взаємодії, входження в професійну діяльність. Серед основних завдань ЗВО – формування у здобувача вищої освіти навичок самоорганізації, відчуття самоефективності, впевненості у власних інтелектуальних можливостях завдяки орієнтації представників професорсько-викладацького складу й адміністрації ЗВО на «суб'єкт-суб'єкту» взаємодію і співпрацю зі студентом, що сприяє створенню ситуації успіху в освітньому процесі.

Література:

1. Бондар Л. В., Литвинчук Н. Б. Мотивація навчальної діяльності студентів як провідний чинник підготовки майбутніх фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал*. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2020. № 11. С. 67–71. URL: https://eprints.ou.edu.ua/id/eprint/8358/1/NZ_Vup_11_Psykhology.pdf (дата звернення: 12.03.2024)
2. Васильєва Н. Шляхи підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання. *Молодь і ринок*. № 3–4 (182–183), 2020. С. 115–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2020_3-4_22 (дата звернення: 11.03.2024).
3. Колчигіна А. В. Специфіка навчальної мотивації студентів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Психологічні науки»*. 2018. Вип. 1 (2). С. 46–51. URL: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/360/337> (дата звернення: 11.03.2024).
4. Коробкіна Р. С., Невоєнна О. А. Особливості навчальної мотивації студентів. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Психологія»*, 66. 2019. С. 30–35.
5. Лещенко Т. О., Шевченко О. М. Мотивація навчальної діяльності здобувачів вищої освіти як провідний чинник підготовки фахівців. *Trends in the development of science in the modern world : proceedings of the XXXIII International scientific and practical conference, Graz, Austria, 23–26 August 2022*. Graz : International Science Group, 2022. P. 247–251. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/18939/1/Motivation_of_educational.pdf (дата звернення: 11.03.2024).
6. Особливості навчальної мотивації студентів передвищих фахових та вищих навчальних закладів в умовах сучасних військових конфліктів / Квятковська А. О., Андросович К. А., Ковальова О. В., Прокоф'єва О. О. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Випуск 49. Том 1. С. 187–182. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/49/part_1/36.pdf (дата звернення: 12.03.2024).
7. Пухно С. В., Усик Д. Б. Особливості мотивації до навчання іноземних студентів закладу вищої освіти України. *Психологічний часопис*. Том 7. № 4 (2021). С. 131–144. URL: <https://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/issue/view/48>
8. Столярова О. М. Дослідження способів впливу на мотиваційну сферу здобувачів вищої освіти. *Вісник Національного університету оборони України, серія: «Питання психології»*, 3 (67). 2022. С. 120–125. URL: <http://visnyk.npuou.org.ua/article/view/256559/255304> (дата звернення: 11.03.2024).
9. Тимошук С. В., О. І. Третяк О. І. Особливості формування навчальної мотивації студентів. *Вісник Житомирського державного університету. Випуск 2 (80). Педагогічні науки*. 2015. С. 64–68. URL: <https://visnyk.zu.edu.ua/Articles/80/14.pdf> (дата звернення: 11.03.2024).

References:

1. Bondar, L. V., Lytvynchuk, N. B. (2020). Motyvatsiia navchalnoi diialnosti studentiv yak providnyi chynnyk pidhotovky maibutnix fakhivtsiv [Motivation of students' educational activity as a leading factor in the training of future specialists]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriia "Psykhohohiia": naukovyi zhurnal – Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". "Psychology" series: a scientific journal*. Ostroh :

Vyd-vo NaUOA, No11, pp. 67–71 Retrieved from: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8358/1/NZ_Vyp_11_Psykhology.pdf [in Ukrainian].

2. Vasylieva, N. (2020). Shliakhy pidvyshechennia samoorhanizatsii studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia [Ways to increase self-organization of students in the conditions of distance learning]. *Molod i rynok – Youth and the market*, No 3–4 (182–183), pp. 115–121. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2020_3-4_22 [in Ukrainian].

3. Kolchuhina, A. V. (2018). Spetsyfika navchalnoi motyvatsii studentiv [The specifics of students' educational motivation]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: "Psykhologichni nauky" – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: "Psychological Sciences"*, iss. 1 (2), pp. 46–51. Retrieved from: URL: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/360/337> [in Ukrainian].

4. Korobkina, R. S., Nevoienna, O. A. (2019). Osoblyvosti navchalnoi motyvatsii studentiv [Peculiarities of educational motivation of students]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina, seriia "Psykhologhiia" Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazina, series "Psychology"*, 66, pp. 30–35 [in Ukrainian].

5. Leshchenko, T. O., Shevchenko, O. M. (2022). Motyvatsiia navchalnoi diialnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity yak providnyi chynnyk pidhotovky fakhivtsiv [Motivation of educational activities of students of higher education as a leading factor in the training of specialists]. *Trends in the development of science in the modern world : proceedings of the XXXIII International scientific and practical conference*, Graz, Austria, 23–26 August 2022. Graz : International Science Group, pp. 247–251 [in Ukrainian].

6. Kviatkovska, A. O., Androsovykh, K. A., Kovalova, O. V., Prokofieva, O. O. (2022). Osoblyvosti navchalnoi motyvatsii studentiv peredvyshchykh fakhovykh ta vyshchykh navchalnykh zakladiv v umovakh suchasnykh viiskovykh konfliktiv [Peculiarities of educational motivation of students of advanced professional and higher educational institutions in the conditions of modern military conflicts]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, iss. 49, vol. 1, pp. 187–182. Retrieved from: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/49/part_1/36.pdf [in Ukrainian].

7. Pukhno, S. V., Usyk, D. B. (2021). Osoblyvosti motyvatsii do navchannia inozemnykh studentiv zakladu vyshchoi osvity Ukrainy [Peculiarities of motivation to study of foreign students of higher education institution of Ukraine]. *Psykhologichnyi chasopys – Psychological magazine*, vol 7. No. 4, pp. 131–144. Retrieved from: <https://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/issue/view/48> [in Ukrainian].

8. Stoliarova, O. M. (2022). Doslidzhennia sposobiv vplyvu na motyvatsiinu sferu zdobuvachiv vyshchoi osvity [Study of methods of influencing the motivational sphere of higher education applicants]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy, seriia: "Pytannia psykhologii" – Bulletin of the National Defense University of Ukraine, series: "Issues of psychology"*, 3 (67), pp. 120–125. Retrieved from: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/256559/255304> [in Ukrainian].

9. Tymoshuk, S. V., Tretiak, O. I. (2015). Osoblyvosti formuvannia navchalnoi motyvatsii studentiv [Peculiarities of formation of students' educational motivation]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Zhytomyr State University. Issue 2 (80). Pedagogical sciences*, pp. 64–68. Retrieved from: <https://visnyk.zu.edu.ua/Articles/80/14.pdf> [in Ukrainian].